

Ion Niculiță la 80 de ani – Decanul de vârstă al Tracologiei nord-dunărene

Câteodată, destinul unui om este indisolubil legat de o disciplină științifică, iar acel om marchează profund acel domeniu; cred că acesta e și cazul Profesorului Ion Niculiță.

În perioada studenției, prin 1973-1974, la seminariile de „Istoria veche a României”, cred că am auzit prima dată de Ion Niculiță, ca unul din arheologii care se ocupă cu cercetarea vestigiilor tracice de la est de Prut.

Dar abia după 1978, când, la rândul meu, am început săpăturile în așezarea getică de la Grădiștea și făceam deplasări de documentare la Institutul de Arheologie de la Iași, am luat un prim contact cu cercetările lui Ion Niculiță.

L-am întâlnit prima dată, prin mai-iunie 1990, la o sesiune organizată de Institutul de Arheologie de la Iași, atunci când a venit o importantă delegație de arheologi din Republica Moldova. A fost o întâlnire care a marcat începutul unei colaborări și prietenii de aproape trei decenii.

În mai-iunie 1992 am beneficiat de o bursă de studii la Facultatea de Istorie a Universității de Stat din Moldova (Chișinău), care a inclus și deplasări pe șantiere arheologice (Butuceni, Orhei, Hârtopul Mare), astfel că am avut prilejul unor discuții cu domnia sa referitoare la tracia est-carpatică. Totodată, am remarcat bunăvoința sa de a-mi acorda accesul la studierea, fotografierea și desenarea unor materiale arheologice care mă interesau.

Cercetările arheologice de pe șantierele de la Novosel'skoe și Orlovka/Cartal,

din anii 1997-1998, unde am stat câteva luni în aceeași cameră, mi-au permis să-l cunosc cu adevărat pe Ion Niculiță. Acolo, în stepa Bugeacului, într-o arșiță cumplită și în vârtoarea unor interminabili nori de praf, în numeroasele zile de pe șantier, de periegeze sau în serile petrecute între bălțile nordice ale Dunării, pot spune că l-am cunoscut pe cercetătorul și omul Ion Niculiță. La un pahar de țuică din Banat, de cognac din Basarabia ori la câte o bere locală, am avut nenumărate discuții, pe diverse teme, de la cele referitoare la descoperirile arheologice din acea zi ori la strategia de cercetare pe care doream să o urmăresc, până la unele privitoare la istoria

Kazanlâk, 2017. Decanii de vârstă ai Tracologiei – prof. Maria Chichikova și prof. Ion Niculiță – la al 13-lea Congres Internațional de Tracologie.

Târgoviște, 2013. Prof. Ion Niculiță printre participanții la cel de-al 12-lea Congres Internațional de Tracologie.

Brăila, 2016. Conferirea medaliei Muzeul Brăilei „Carol I” profesorului Ion Niculiță în cadrul celui de-al 15-lea Colloquium internațional de arheologie funerară.

tumultoasă o zonei în care ne desfășuram activitatea.

Într-una din zilele grele de pe șantier, cu arșiță și plină de praf, l-am întrebat: „Ce căutăm noi aici – Dumneavoastră, profesor și decan al Facultății de Istorie din Chișinău, eu cercetător de gr. I,

reprezentantul Institutului Român de Tracologie? Nu ne-ar fi nouă mai bine la o terasă cu verdeață, la umbră, cu mici și o berică rece?” A rămas una din întrebările-glumă pe care ni le reamintim, deseori, când ne revedem.

ARHEOLOGUL

Este un neobosit și pasionat om de teren, dornic atât să identifice și să cerceteze vestigiile, cât și să le publice sau să le prezinte oaspeților săi. Fapt pe care am putut să-l constat atât prin periegezele și săpăturile din stepa Bugeacului, cât și prin vizitele pe șantierele pe care le-a condus, între altele, la Butuceni ori în zona Saharna. Chiar anul trecut, și-a însoțit oaspeții de la colochiu ore și kilometri întregi, pe platouri și pante abrupte la Saharna, pentru a ne arăta și explica noile descoperiri, alături de ceilalți colegi, Aurel Zanoci și Mihail Băț.

La Orlovka și Novosel'skoe era permanent pe șantier, interesat să observe, să îndrume și să noteze, deși condițiile de

Alun, 2017. Prof. Ion Niculiță la cel de-al 16-lea Colloquium internațional de arheologie funerară.

lucru erau foarte dificile. Era sever nu doar cu studenții și colaboratorii mai tineri, dar și cu el însuși. Nu cerea altora ce nu făcea și domnia sa.

Timp de multe decenii, sub conducerea lui Ion Niculiță a fost cercetat un număr impresionant de situri arheologice dintre Prut și Nistru, așa cum sunt Dănceni, Suruceni, Butuceni, Hansca, Sobari, Trebujeni-Potârca, Mășcăuți, Saharna, Satu Nou-Novosel'skoe și Cartal-Orlovka, unele de o importanță esențială pentru evoluția istorică a acestei zone.

Este de evidențiat faptul că a militat pentru publicarea rapidă a săpăturilor arheologice și nu le-a „îngropat” prin depozite, astfel că a pus la dispoziția cercetătorilor documentația necesară studierii unor importante fenomene istorice.

PROFESORUL

Între 1963-1992 a parcurs toate gradele didactice, de la asistent la profesor, iar activitatea sa didactică de peste o jumătate

de veac este remarcabilă. În acest interval a îndeplinit și numeroase responsabilități didactice și administrative: șef de catedră, decan, director de proiecte, a fondat cursuri și seminarii etc.

A fost Dascălul a zeci de generații de studenți, conducător de doctorate și membru în nenumărate comisii de doctorat (între care și la doctoratul meu, din 1993, de la Universitatea „Al. I. Cuza” Iași) ori de habilitat, a fondat cursuri și seminarii, a publicat manuale și cursuri pentru elevi și studenți.

Totdeauna elegant, sobru, cu un limbaj elevat, echilibrat, dar și aprig câteodată, era întruchiparea Profesorului universitar. După cursuri ori conferințe devenea, însă, un coleg grijuliu cu oaspeții săi.

CERCETĂTORUL

Timp de peste jumătate de veac a căutat să identifice, să cerceteze și să aducă la lumină vestigiile pământului, acest adevărat „seif” al memoriei vremurilor trecute, cu

Marburg, 2017. Prof. Ion Niculiță printre participanții la conferința internațională „Funeralkultur der Thraker und Skythen des 7. bis 5. Jahrhunderts v. Chr. an der unteren Donau“.

o pasiune, perseverență și profesionalitate greu de depășit. În esență, este un om al datoriei față de profesiunea a căreia i-a dedicat toată viața.

Deși a săpat situri din epoci diferite și l-au preocupat variate epoci istorice, cele mai dragi i-au fost cele referitoare la evoluția neamurilor tracilor nordici, la procesele de romanizare și de creștinare, de genă a populației romanice est-carpatică.

Nu se poate imagina, practic, studiarea acestor fenomene din zona est-carpatică, din ultima jumătate de secol, fără cercetările, monografiile și sintezele lui Ion Niculiță.

Timp de peste jumătate de veac a ținut mereu sus stindardul neamurilor nord-tracice, prin identificarea și cercetarea siturilor lor, prin nenumăratele cursuri și conferințe pe care le-a susținut, prin numeroasele sinteze, monografii, studii și articole pe care le-a publicat.

Este membru al unor asociații științifice internaționale, este în colegiul de

redacție al unor prestigioase publicații de specialitate, a fost în comitetul de organizare a unor manifestări științifice, a primit ordine, medalii și diplome pentru prodigioasa activitate desfășurată.

Nu i-a fost ușor „să navigheze” în această îndelungată activitate de evidențiere a vestigiilor tracice, deseori într-un mediu ostil acestei discipline și în „tiparul” ideologiei marxist-leniniste.

Cercetătorii de astăzi nu-și pot imagina dificultățile perioadei de dinainte de 1989: puține surse de informare, fără acces la marile biblioteci occidentale, cu rare schimburi de publicații și extrem de puține contacte cu specialiști din afara „lagărului socialist”, cu sporadice participări la manifestări științifice din afara fostei Uniuni Sovietice.

OMUL

În aceste aproape trei decenii am avut posibilitatea, dar și șansa, să fi fost, în

Târgu Jiu, 2018. Prof. Ion Niculiță printre participanții la cel de-al 17-lea Colloquium internațional de arheologie funerară.

Saharna Nouă, 2018. Prof. Ion Niculiță împreună cu participanții la Colloquiumul de vară de la Saharna.

Mangalia, 2018. Vizită de documentare la *Movila Documaci*.

ultimii ani de la Saharna, mă întâmpina la câțiva kilometri de sit, la drumul de pe „șleaul mare”, parcă pentru a ne revedea cu puțin timp mai devreme. De asemenea, după ce plecam, telefona sa vadă dacă am ajuns cu bine acasă. Această grijă s-a transmis și colaboratorilor săi mai tineri, Aurel Zanoci și Mihail Băț, creându-se, astfel, o atmosferă familiară.

Ion Niculiță este un Povestitor înnăscut. În nenumăratele seri petrecute împreună, pe șantiere sau la conferințe, evoca cu multă pasiune profesori, cercetători și evenimente din trecut. Oamenii și evenimentele pe care le evoca erau atât de vii, parcă se petreceau în fața ta. M-a făcut să înțeleg, prin experiența sa personală, nu doar societatea, dar și mentalitatea „omului sovietic”. Este un om de cultură, citise

numeroase cărți, văzuse multe filme și piese de teatru, fusese părtaș la importante evenimente culturale ori istorice.

Ion Niculiță este un pasionat arheolog, un dascăl cu mult har, un prestigios istoric, un om de cultură și un atent coleg, un bun patriot, misiuni pe care și le-a îndeplinit cu abnegație, conștient de misiunea sa.

Desigur, toate aceste realizări și prestigiul de care se bucură au impus multă muncă, perseverență, studiu intens, dar ele nu ar fi fost posibile fără multă pasiune și numeroase renunțări la activități mai plăcute ori cotidiene.

Sunt convins, însă, că, dincolo de premii și funcții, rămâne atât mulțumirea sa sufletească pentru că și-a îndeplinit pasiunea de o viață cu mult profesionalism, cât și recunoștința atâtor generații de studenți pe care i-a călăuzit atâtea decenii, respectul și dragostea colegilor care l-au cunoscut cu adevărat.

Povestește mereu cu drag despre familia sa, iar când vorbește despre nepoțică, toată fața i se luminează!

Când îl privești acum pe Ion Niculiță, elegant, plin de energie, cu fața radiind de bucurie, participant la aproape toate manifestările științifice dedicate disciplinei sale dragi – tracologia, nu-ți vine să crezi că este octogenar!

La Mulți Ani cu sănătate, domnule Ion Niculiță!

Prof. Dr. Valeriu Sîrbu, Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București, România